

Politikai, társadalmi, közgazdászati, közművelődési és szépirodalmi lap.

MEGJELENIK HETENKÉNT HÁROMSZOR: KEDDEN, CSÖTÖRTÖKÖN és SZOMBATON.

Hirdetések felvételnek: Brassóban: A kiadóhivatalban; Budapesten: Lang Lipót és Schwarz; Haasenstein és Vogler (Jaulus), Dukas és Mezei, Goldberger A. Bécsben: Haasenstein és Vogler, (Otto Maasz), Schalek Henrik Oppelik Alajos, Dukas M.; Frankfurtban: Daube G. L. és Társa; Berlinben: Rudolf Mosse; Bukarestben: Vatzina R. hirdetési irodájában

133. szám.

BRASSÓ, Kedd, november 17-én.

I-ső évfolyam 1885.

A háboru.

A keleti kérdés ügyében összeült konferecia tanácskozásait Szerbia ágyui zavarják meg. A Balkán-félsziget politikáját papíron szabályozni már nem lehet. Intéző ott most a vas. Az ágyu füstje váltja fel a diplomáciai illatot.

Milán szerb király megunta a sok halogatást és háborút tizen Bulgáriának. Ez a nap legfontosabb eseménye.

Sándor bolgár fejedelem megszegte a berlini szerződést. Önkényesen tette, hirtelen meglepte vele Európát. A nagyhatalmak békésen akarták elintézni a kérdést, s ha Sándor herceg tiszteli a törvényt, a nagyhatalmak szerződését, akkor visszavonul Szófiába s várja a cselekmények további fejlődését.

De ő nem tette. Daczolt a közvéleménnyel s most Szerbia érvényt akar szerezni szerződésbiztosította jogainak.

Európa rokonszenve — Anglia kivételével — a szerb táborban van; azon Európáé, mely többre becsüli a tettet a tanácskozásoknál s mely már régen megunta Sándor fejedelem merész, mondhatnók vakmerő fellépését, melylyel Európa nyugalma feldulta.

A Balkán-félsziget gyújtóanyag, melybe csak égő kanócot kell vetni, hogy felrobbanjon és egész Európa nyugalma veszélyeztesse. Ezt megtette Bulgária az államcsinnyel; ezt megakadályozandó, a kis Szerbia exponálja magát Európáért s mit a nagyhatalmak vonakodtak megtenni: tiszteletet szerezni a berlini szerződésnek, azt megteszi Milán király, midőn jelt ad hadseregének, hogy törjön előre Szófia és Viddin felé.

Az ágyulövés eldőrdültek, sebesültek s halottak mindkét félen vannak. Visszavonulás már nincs. — A győzelem kétségtelenül Szerbiáé leend. Sándor fejedelem már is sarokba van szorítva. Ő, a ki fellázadt ura, a szultán ellen, most lábaihoz borul és segédelmet kér tőle. Mert hisz Bulgária is, Rumélia is hűbérese Törökországnak s ezt segíteni saját jól felfogott érdeke.

E perczen a szultán elhatározása még ismeretlen. Okunk van azonban hinni, hogy a szultán, a ki szemben találja magával az Epiruszba betörni készülő görög hadsereget, cserbenhagyja Bulgáriát s engedi önerejével megküzdeni a szerbekkel. Elég dolga van a

szultánnak Görögországgal. Ezeket kell előbb megverni s ha moczczannak, a montenegrókat s macedoniakat. Ha ez megvan, ami most könnyebb, mint valaha, akkor azután gondolhat a szultán másra is.

Európa azonban nagyon kétes helyzetben van. A nagyhatalmak közötti viszony kissé feszes. Mindeniket saját érdeke vezérli s feszülve várja ma mindenki, hogy a szerb ágyuk hangja hol fog visszhangzani legelőbb? Nem-e Oroszország lesz az, mely Szerbia mellé áll s nem-e Anglia, mely Bulgáriát támogatja? Nem-e Bécs, avagy Berlin ad erre feleletet?

Az összes nagyhatalmaknak speciális érdekei vannak itt. Oroszországnak az út Konstantinápoly felé; ezt biztosítani akarja magának. Ausztria-Magyarországnak épen az ellenkező; létérdeke parancsolja, hogy elvágja ezt az utat Oroszországnak. Azért fontos reánk nézve Szerbia hadüzenete. Fontos, mert a Balkán félsziget egyensúlyának helyreállítását célozza, a mi nekünk vitális érdekünk. Abban a perczen, melyben a Balkán-félsziget egyensúlya Oroszország előnyére zavartatik meg: kész az út Konstantinápolytól Bécs felé. — Csak napok előtt fejezte ki ebbeli aggodalmát Kossuth Lajos. Ime, a megvalósítástól nem messze állunk. Mintha a véletlen játszanék közbe.

Érdekünk Szerbia mellett szól. Abban a pillanatban, midőn a szerbek megindultak Szófia felé, a Balkán közepén áthuzott egyenes vonal kelet felé hajlott s az orosz hatalmi periferiára nehezedett. A szerb hadsereggel pedig monarchiánk érdekköre nyomult bele az orosz birodalom hatalmi körébe. III. Sándor cárnak ez inyére nem lehet s nincs is, mert a Konstantinápolyba vezető orosz hadi-út hihetőleg végkép elvesz.

Azért várja Európa közvéleménye érdekel a fejleményeket, a nagyhatalmak beleszólását. Vajon nem fejlődik-e ebből európai jelentőségű zavar? Vajon vége szakad-e a dolognak, ha a szerb hadsereg legyűri a bulgárokat s urává teszi Milánt Szófiának s ezzel együtt Bulgáriának? Bajos ezzel szemben most véleményyt mondani.

Várjuk be, mi történik. Mindenesetre azonban résen legyünk.

Uj miniszteri tanácsos. A hivatalos lap nov. 14-iki közlése szerint, ő Felsége a király a közmunka- és közlekedésügyi magyar miniszter előterjesztésére Ambrozovics Béla osztálytanácsosnak a miniszteri tanácsosi címet és jelleget díjmentesen adományozta.

A szerb-bolgár háboru.

Ami napok óta előrelátható volt, végre megtörtént: Szerbia tényleg megüzente a háborút Bulgáriának, mit a következő hivatalos sürgöny tudat:

Nis, nov. 15. Garasánin külügyminiszter Rhangabét, a szerb külügyek vezetésével is megbízott szófiái követet utasította, jelentse ki a kormány előtt, hogy a szerb kormány a bolgárok részéről történt provokálásra a háboru megüzénésével válaszolt. Milán király még az éjjel 1 órakor Pirothba ment, hogy mint hadur csapatai fölött átvegye a főparancsnokságot.

Konstantinápoly, nov. 15. Sándor fejedelemtől újabb sürgöny érkezett ide, egyenesen Abdul Hamid szultánhoz címelve; ebben a fejedelem esedezve kéri a szultánt, ne hagyná el őt és Bulgáriát a mostani válságos helyzetben. Egyszersmind törhetlen hűségéről és engedelmességéről biztosítja a fejedelem a szultánt.

Belgrád, nov. 15. A határ átlépése Zaribrod-nál, Klissuránál és Bregovonál nagyobb ellenállás nélkül éjjel 1 órakor megtörtént. Trn Biasinánál és a Küstendil felé vezető uton heves ütközetek fejlődtek ki. Sok halott és sebesült van. A bolgárok mindenütt hátrálnak. A szerb sereg már egészen bolgár területen áll. Bodi követségi titkár, ki a bolgár viszonyokat alaposan ismeri, úgy nyilatkozott, hogy a szerb hadsereg pár nap alatt Szófiában lesz. Bodi távirati uton a táborba hivatott, hogy a sereget kísérje. —

Szófia, nov. 15. A szerbek Trn irányában is megkezdtek a támadást és a Miloslavsi, Zedenigrad és Zvonsi nevű bolgárfalvakat ellentállás nélkül megszállták. Trnából táviratilag azt jelentik, hogy ott ágyuzást hallottak, Átalában nem tartják valószínűnek a komoly akcióit holnap vagy hétfő előtt. A bolgár csapatok az ellenség támadását a határtól 20 kilométernyire eső vonalban, állásaikban várják.

Bécs, nov. 15. A szerb hadüzenet híre tegnap késő este érkezett ide Nisből. A helyzet tehát tökéletesen megváltozott látszik. A konferencia eddig Szerbia és Görögország igényeit még diskusszió tárgyává sem tette s a háboru kitörése által kérdésessé lett, vajjon a konferencia tovább ülésezhet-e a jelen alapon. A konstantinápolyi szerb nagykövet mult szombaton a nagyvezér előtt Milán király azon óhaját

A „BRASSÓ” TÁRCZAJA.

Egy asztaltársaság.

Társadalmi vázlat a fővárosból.
Molnár Viktoról.

Meguntuk volt a fővárosi fogadók és korcsmák füstös falait. Sivár és rideg volt mind és nem kaptunk oly étkeket, a melyek otthon az „egyiptomi” fazekakban bugyognak és pörkölődnek.

Hosszas vajudás után végre egy alkalmas társaság találkozott, a mely egy magánkör alkotására házikosztal késznek nyilatkozott. Az elhatározással annak megvalósításához fogtunk.

Ki lett küldve egy szűkebb keblű-bizottság körünkől, a mely állott ugy 30 és 40 év között lebegő aggregény jelöltektől, a kiknek kora a plus és minus között folyton változik, a szerint, a milyen a körük, bizalmas-e, és férfiakból vagy nőköl is áll. Ezek lettek a gastronomiai küldetéssel megbizva. A fiatal-ság visszavonult szerényen. Kulináris kívánságoknál szívesen ad elsőbbséget a kornak nagyobb tapasztalataival.

Addig kutattak, mig találtak is egy özvegy aszszonyt, a ki tudott sütni főzni. A kánoni korban állott. . .

A déli tizenkét órát harangozzák itt is épen úgy, mint talán mindenütt a keresztény világban.

Az óra mutatójával együtt jelzi a délt Raimund ur, a „kis doktor” és még egy pár megrögzött pontos hivatalnok. Ezek mind azonnal jönnek, mint a halál, egy csöppet sem törődve a gazdasszony esetleges késedelmével. Megjelennek az ebédlőben és ünnepélyesen elfoglalják szokott helyeiket. Pontosság és szokás „a copf” a jó hivatalnok felesége ugy mint a kardbojt a tiszt uré.

„Asszonyom,” szól Raimund ur, egy kis szösze kövér, mozgékony, savó-szemű, lomha tekintetű, de kellemes mosolyu hivatalnok, „mi az étlap, mit eszünk ma?”

„Hiszen majd meglátja, ha behozom.”

„De én szeretném tudni, hogy csak a javából egyem és a mi nem tetszik, azzal ne tömjem meg magam.”

Erre, egy titkos néma elkeseredett pillantással kedvetlenül mondja a háziasszony:

„Hát paradicsomleves, lengyel rostélyes, franczia burgonya és omlette.”

„Ah felséges, nagyszerű!”

Jó Liptók ur is, egy felvidéki, jóságos derék ember, ő is örömtől sugárzó, ragyogó arczczal üdvözlí a tojásos krumplit. A krumpli otthonos hazabeli étele, de nem franczia készítés szerint, tojással és tejfellet; ez olyas csemege, a melyet a jó tótok között nem ismernek.

Most belép egy nagy barna, mindenképen derék férfi; leül a nád karszékebe, fenn az asztal elején.

„Mi van enni, asszonyom?”

„Ez és ez.”

„Nagyon jó lesz, de — csak ugy, ha jó?”

„Majd meglátja!”

Kopognak az ajtón, kard csörren, gyors léptek koppanása között megjelen Gyarmathy Géza, az elegáns ezvikkeres, hódító Don Juan-gavallér és katonatiszt.

Ünnepélyes hideg meghajtás után egy ujságot fog kezébe, — letelepszik, hallgatva olvassa a lapot, — levesét megeszi, — tovább olvas.

Nem érdekli az étlap, de hideg udvariassága kifogástalan.

Csak akkor, ha elvéte nőkről kezd folyni a társalgás, szól bele s lesz kissé élénkebb igen praktikus megjegyzéseivel. Sok tapasztalásból ismeri a nőket és azok minden gyengeségét és gyöngédségét, előnyeit és életrevalóságát.

A két egyszerű szobából álló lakásban a hangulat különben mindég méltóságos és önérzetes.

Politikáról alig beszélünk; azt már a hivatalban — ha fontosabb esemény van — elcsevegjük mindvégig. Van idő rá. Sem a keleti, sem a nemzetiségi kérdés nem zavarja polyglott társaságunkat. A husos fazék mellett elmulik az elégedetlenség. Teli gyomor nem szeret gondolkodni, pörlekedni. A forradalmat

fejezte ki, hogy a baráti viszony Törökországgal fen-
tartassék s a nagyvezér azonnal jelentést tett a szul-
tánnál. A porta megtartása az új helyzettel szemben
nagy fontossággal bír. Rövid ideje, még azt hitték,
hogy a porta a Bulgária elleni támadást olyannak
fogja tekinteni, mintha saját területi épségét támadták
volna meg. Kérdéses azonban, nem változott-e a né-
zet az utóbbi napokban. Szerbia mindent elkövet,
hogy a porta bizalmát biztosítsa magának.

Román lapszemle.

Mikor Trefort Ágoston vallás- és közoktatási m.
királyi miniszter, mint Pozsony város képviselője, meg-
írta választóihoz azt a férfias nyílt levelet, melynek
végén nemzetünk dissolutiójának előjeleit említé fel,
bár a jövőbe vetett remény biztatásaival igyekvék ő
maga is enyhíteni szavai súlyát: bizonyynyal nem gon-
dolt arra legkevésbé sem, hogy mekkora örömet fog
szerezni e mondatával a n.-szebeni tribunistáknak.
Három hasábos vezércikkben ujong a „Tribuna” e
mondat felett, melyet kiváló vastag betűkkel szedett,
nehogy elkerülje olvasóinak becses figyelmét. Hát nem
kerülte el e cikk a mi figyelmünket sem. Milyen
öröm van N.-Szebenben a tribunisták között, hogy
nem ők, hanem egy Trefort mondotta azon szavakat.
Bizony nagy is lenne ám a különbség, ha ők mondot-
ták volna ki e szöveget: a dissolutio előjelei
észlelhetők. Ők a remény kilátása nélkül mon-
dották s mondják is más szavakkal elégszer, míg
Trefort nem csügged s nem ejti kétségbe nemzetét.
Hát még mennyire örvendenek a tribunisták azon,
hogy Trefort miniszter szájából hallják, hogy az or-
szág szegény. Hogyan ne lenne szegény, mikor 15
millió országháza épít, midőn annyi pompás iskolát
épít, színházat segít s így tovább. Hát még mikor
Trefort miniszter szavait mint a visszhang, ők is vissza
kiálthatják: „A mi népünk csenevészedik.” Magasra
dobják kucsmáikat örömlükben, hogy bezzeg nem így
volt az absolutismus alatt, jobb volt a német, mint a
magyar kormány alatt!

Mindezeknél pedig még nagyobb a feletti örö-
mük, hogy nincs elég értelmiségünk. Ugy kell nekünk,
pusztulhatunk a tribunistáktól. Miért engedték Ro-
mániába, Boszniába, Montenegróba a drága intelligen-
ciát. Ugy-e jól fogna, ha a kisuhant intelligencia
most ide haza lenne és megmenteni segítne a szét-
bomlástól e hazát. De hát a mi bűnünk, hogy azok
kibujdostak, hogy mi mindeniből magyart akartunk
csinálni. Itt van a veszély, most már segíts magadon
magyar. —

Mi is készek vagyunk segíteni ezen az intelligen-
cia szegény magyaron. „Mi fenn akarjuk tartani a
magyar államot, de ebben meggátol a mostani kor-
mány, mely oly feltételeket szab, melyekkel nem bé-
külhetünk ki, a nélkül, hogy a nép zömétől külön ne
váljunk.” Tehát a tribunisták rögtön megmentik a
magyar hazát, mihelyt más kormánya leend e hazának.
Ez is szép tőlük, de már azt még sem mondják meg,
hogy melyik a három országos párt közül az, a me-
lyikkel készek e hazát a szétbomlástól megmenteni.
Ezt azonban bizzuk ő reájuk, egyezkedjenek azzal, a
melyikkel jónak látják, de végtelenül csalódnak a tri-
bunisták, midőn azt hiszik, hogy azért kevés az intel-
ligenciánk más, a miveltségben előbbre haladott or-
szágokéhoz képest, mert néhány román és szász ifju

mind ékes emberek csinálják. Ezek a konkoly a buza
között.

A hivatalos teendőkkéll untig vagyunk: s ha akad
is elkeseredett hivatalnok, ki bajait panaszkodni kezdi,
a többi azonnal elhallgattatja, mondván: „nem ide való
beszéd az, csend legyen e tárgyról.”

Nőkről is ritkán szól az ének; respektusunk van
a „Kánoni kortól;” és ha szól is, nem sok köszönet
van benne. A kedves hallgatódzó nem mondana kö-
szönetet ezen férfi-társaságnak.

Mert ez „agglegény jelöltek” társaságában, a vé-
lemény egyhangulag az, hogy a leány csak 15-től 18-ig,
az asszony 20—26 évéig bír értékkel előttük, azontul
csak úgy, ha tud főzni. Ily lidércnyomás alatt eped-
nek szemérmesen a társaság fiatal tagjai tánciskolai
eszményképek után és még megtanulják tőlük, a fiatal
leányt „nem mer” szemmel nézni, a fiatal férjet pedig
irigyléni.

Az aggódó olvasónő megnyugtatóra azonban
kénytelen vagyok kinyilvánítani, hogy ily balvélemény
nyilvánítására házi asszonyunkra is rákényszerített.
Mindenkivel egymásután gyöngéd viszonyba akart lépni
ő a ki öregségében már gyöngé lett. Élénk phantá-
siája nagyon is tulcsapott kedves éneke valóságán. Ked-
vencz ételekkel és csemegékkel egyedül férjet fogni
nagyon bajos.

(Vége következik.)

hazánkból Romániába, Ausztriába vándorolt. Van
nekünk olyan 5—6 gymn. osztályt végzett ifju mal-
contensünk most is még igen sok. Ha haza hívnánk
azokat az önkéntes kibujdosókat, akkor, igaz, volna
még több. Nem ilyen értelmiséget értett Trefort mi-
niszter, midőn kimondotta, hogy kevés az intelligen-
ciánk. Isten mentsen! Sőt keserűen fakad ki az
ellen, hogy minden kis vidék ma egyebet sem akar,
mint gymnasiumot s ebben aztán termelni azt a gene-
ratiót, mely még ma is igen nagy. Ilyen intelligen-
ciáért jajonganak maguk a román lapok is, midőn
mindennap felhányják, hogy a kormány nem engedi,
hogy ők Karánsebe sen, Aradon gymnasiumot építse-
nek. Igenis hiányzik vagy legalább még kevés egy
itt nálunk, de még inkább Romániában az az intelli-
gens iparos és kereskedő elem, melylyel a miveltebb
országok oly bővében vannak. Ezekben érezzük leg-
inkább a hiányt, de nem azokban, melyek a román
gymnasiumokat idehaza hol elvégezve, hol félbesza-
kítva, kibujdostak Romániába és ott virtust csinálnak
abból, hogy hazájok s ebben a magyar nemzet ellen
az „Irredenta romána”-t alakítsák.

Nézetünk szerint nagyon korai a tribunisták
öröme Ungaria dissolutiója felett. Az árt is, melyért
Ungariát megmenteni akarják, kissé soknak tartjuk t.
i a szabadelvűpárt kormányférfiainak megbuktatását.

„Nagyon súlyos a tribunisták szerint magyar
honpolgárnak lenni s nem volna csuda, ha sokan kez-
denék óhajtani, hogy ne legyenek ennek az államnak
polgárai.”

Hát erre mi csak azt mondjuk, hogy a ki óhajt
elbujdosni, ha még utlevelet is szerzett, ott hadd men-
jen; próbáljon egyebütt is. Mi azonban épen ma hal-
lottuk, hogy azok a brassói szász iparosok is, kik
Romániába kimentek, úgy találták, hogy még is jobb
lett volna idehaza maradni.

Részünkről legkisebb vágyat sem érzünk nem
lenni ennek az államnak polgárai. Mulji ar fi inceput
a dori se nu mai fie cetăteni ai acestui stat.

Már mi csak itt maradunk, sőt ha mi is észlelni
fogjuk a dissolutio jeleit: akkor még inkább itt mara-
dunk, mert a magyar így imádkozik: „Itt élne, hal-
nod kell!” A rómaiak mondhatták: Ubi bene, ibi
patria, mert nagy volt az a patria; de a mienkről ezt
tartjuk:

„Nagy a világ, kicsiny benne a hazám,
De e kicsinyt szeretem én igazán.”

Czenkalji.

Legyünk türelmesek szászaink hibái iránt.

— Csevegések Hazaffy Jánostól. —
(Vége.)

De hát ha Rotteck téved? Nézzünk meg egy más
jeles történetirót. Itt van dr. Böttiger K. V. kitűnő
műve: „Geschichte des deutschen Volkes und des
deutschen Landes für Schule und Haus und Gebildete
überhaupt. Stuttgart 1845. Ennek második könyve
15-ik lapján ezt olvassuk: „Arnulf rüstete gegen ihn
den Slavenfürsten Zwentibold, und, wie man denn
leicht einen Fehler durch den anderen zu verbessern
sucht, verband sich dazu mit den Slavenfürsten Bra-
law, reizte ab rauch, allem Anscheine nach, den Chan
der Ungarn oder Madscharen...”

Miután nem lehetetlen, hogy a mi Pappenheimer-
jaink a felsőrolt német történetészeket és történetészeket
és történetbuvárokat obszoletnek, elavultnak nyilvá-
nitják; mi egyebiránt a pragmatikus történetírásban
való avatatlanságra mutatna; tehát ennek elejét ve-
endő, vegyünk elő egy újabb német történelmi művet.

A jeles és drága mű 1880-ban megjelent Biele-
felden és Lipsén következő czim alatt: „Deutsche
Gesichte in Verbindung mit Anderen von L. Stacke.”
Ennek első kötete 216-ik lapján ez áll:

„Aber noch bedeutender war die Hilfe, die er
von einem Volke erhielt, dessen Name etwa dreissig
Jahre früher znm erstenmal im Frankenreiche gehört
worden war, (861) von den Ugren, Ungarn, oder Ma-
gyaren, einem finnischen Nomadenstamme vom Ural,
der sich damals (891) zwischen der Donau und den
Karpathen neue Wonsitze suchte...” Itt is Karin-
thiai Arnulfról van szó, ki Németországon uralkodott
887-től 899-ig.

Elég ennyi az idézetekből; nem akarjuk a tulzó
szászokat megtéríteni, ha tetszik nekik térjenek meg,
hanem, nem! Ezt végezzék el magok között.

Tudják ők jól, és ha nem tudnák, számos külföldi
példából megtanulhatnak, hogy ők, mint a Német-
országon kívül megtelepedett németiség közt a legsza-
badabbak és legboldogabbak, csakis a magyar állam
oltalma alatt és a magyar fajhoz való hűséges csatla-
kozás mellett képesek magokat és nemzetiségüket fen-
tartani. E tekintetben vajmi keveset fog nekik a ro-
mán „Bruderschaft” használni.

De nekik másutt jár az eszük. Ők kis német

államnak képzelik magokat és meg vannak győződve,
hogy egész Európa szeme csak ő reájuk van szegezve;
onnan van a többi nemzetiségtől való elzárkózottsá-
gok és fennhéjázó praetencióiok.

Nem sül el egy puska Európában, hogy rá ne
fogják, miszerint ez az ő kedvükért történik. Ha a
magyar országgyűlés új törvényt alkot, vonatkozzék ez
bármire is, ez örökké csak oly szándékból eredhet,
hogy a szegény szászokat elnyomja. Ez náluk már
valóságos mániává fajult!

Szerencsére a veszélyes kórság rohamai csak a
politikai felszint zavarják; a kontágium mélyebbre
még el nem hatott.

Ismerjük mi ezen urakat igen közelről és óhajt-
nók, hogy németországi barátaik, csak rövid ideig is,
megfigyelhetnék őket amugy pongyolájukban, mint mi
akkor ágiójuk azok előtt is nagyon csökkenne.

A takarékos, munkaszerető szász nép zöme mit
sem törődik az „urak tetteivel”; vannak ennél fonto-
sabb teendői; úgy sem érti, milyen fán terem az a
chauvinismus, magyarismus, renegatismus és isten
tudja, még mifele mus, s hogy főve vagy sülve kell-e
ezeket tenni. Stüssék meg az urak, nekik úgy sincs egyéb
dolguk.

A szász nép nem elégtelen, az csak úgy van
megelégedve sorsával, mint a letűnt századok bárme-
lyikében.

Azzal a csomó talmi-politikával nem lesz oly
nehéz végezni, ha kitalálnak nagyon rugni a hámból.
Egyelőre nem tartunk sokat tőle. Bátoráguk nem
terjed tovább, mint a büntető törvénykönyv bizonyos
§-áig; ők nagyon óvatosak. Minden eddig kifejtett
bátoráguk a magyar alkotmányos szabadságban rej-
lik; e nélkül a hatalmas konzorecium „ein stiller
Mann.” Van erre szép példa.

Ez történt a „Bach korszakban”, a midőn gróf
Thun Leó osztrák kultuszminiszter volt. A szász pap-
ság, számos sürgetés dacára, s miután a sok küldött-
ség már 83.000 frtba került, a dézma megváltási ösz-
szeget ki nem kaphatták. Végre elszakadt az egyház
türelmének fonala. Egy küldöttség megbízott, hogy
beszéljen a miniszterrel „németül” — t. i. erőiesen.
El is készült a szószóló hatalmasan. Azonban midőn
a miniszter előtt állott, a bátor szó torkában meg-
akadt; mert ő nagyméltósága a szász egyház képi-
selőit ily szavakkal fogadta: „Uraim! úgy hallok,
hogy otthon békétlenkedni kezdenek; úgy látszik, el-
felejtették önök, hogy mi képesek vagyunk nyakrava-
lójukat igen kellemetlen módon összeszorítani.” Nem
is felejtették el az urak. Hazatértek szép csendesen.
De ma, a „magyar terrorizmus” nyomása al tt, a ret-
tentő kurázi miatt bőrükbe sem férnek!

Legyünk hát irántuk türelmesek; mi vagyunk az
erősebbek; ha alkalmat adnak arra, hogy mi is meg-
mutassuk nekik, mire vagyunk képesek; akkor majd
hátrafelé koncentrálják magukat; s akkor úgy hiszem,
visszatér a csend és béke is a hazába.

Pagát ultimo.

Itt van Shakespeare „A tévedések komédia”-jának
újabb kiadása. A „Kronstädter Zeitung” 259. számá-
ban megjelent vezércikkéből mindenki meggyőződhe-
tett, miszerint mindazon tudósítások, melyek a német-
országi lapokban Magyarország ellen megjelennek, az
illető szászbarát lapok saját kezdeményezéséből ered-
nek: azokat nekik Erdélyből készen meg nem küldik,
hanem vezetnek Frankfurtban a „Kronstädter Zeitung”
érdekesebb cikkeiről betűszerinti tartalomjegyzéket,
mi nekik Magyarország politikai, közigazgatási, eth-
nografiai s egyéb viszonyainak tárgyalásánál segédesz-
közül szolgál.

A „Frankfurter Zeitung”-nak e szerint nem kül-
dik innen készen a hírlapi cikkeket, hanem ő maga
utána jár a dolognak és az adatokat magának innen
megszerzi; hogy kitől és ki által, az más lapra tarto-
zik. E szerint a kolozsvári „Magyar Polgár” is, mely
az ódiomot a „Fr. Zeitung” brassói sugóira iparkodik
reáharítani, nagy tévedésben szenved, s a „Kronstäd-
ter Zeitung” szerint megfoghatatlan, hogy némely em-
berek oly meddő kombinációban török fejüket és időt
vesztegetnek, mikor a dolog oly egyszerű, mint a
„Schuhwichs.”

Igy merülnek fel a félreértések, ha enged az ember
az első perecz benyomásának. Ime oly drasztikus példa,
mit nem tudok elég komolyan e versengő felek figyel-
mébe ajánlani.

Történt 1832. január hóban. Milánóban két osz-
trák tiszt polgári ruhába bement egy kávéházba. —
Az egyik kérdezi bajtársától, iszik-e csokoládét. A
másik németül azt felelte: inkább théát (lieber Théé)
Rövid idő múlva a két tiszt megidézett a rendőrség-
hez, hol megmondták nekik, miszerint mindketten for-
radalmárok, karbonárik, és hogy valljanak be mindent,

ig legalább megmenthetik életüket. A két tiszt esodalkozva nézett egymásra, ártatlanságukkal mentegőtödzvén. Ártatlan! rivall reájok a rendőrigazgató. Ide tanu! Ekkor előáll egy olasz kém, szemébe mondván a két tisztnek, hogy a kávéházban szabadságról beszéltek. A kém a „lieber Thée“ szavakat „Liberté-nek (szabadság) értette. Másnap rendelet adatott ki, hogy szigorú fenytés terhe alatt, jövőre senki se mondja, hogy „Lieber Thée“ hanem „Thée lieber.“ A kém tíz arany jutalmat nyert.

Jövőben tehát mi is legyünk óvatosak; ne mondjuk, hogy a „Frankfurter Zeitung“-ot Brassóból sugalmazták, hanem, hogy a „Fr. Ztg.“ Brassóból sugalmaztat magának.

Hogy is lehet ama tisztelt urakról ily alattomos hazaellenes praktikákat feltenni, midőn csak nem rég ünnepélyesen nyilatkoztatták „a magyar államhoz való hű odaadásukat és a magyar fajhoz való loyális jó akaratukat.“

Egy örmény a vásáron portékáját árulva, egy alkudozó parasztasszonynak ingerülten ezeket mondá:

Hazatérve sem feleségem, sem gyermekem élve ne találjam, ha ezen kattunnak rőfét 30 kron alól adhatom! de mikor végre mégis levágta 23 kr-ával, az ez által kellemetlenül érintett jámbor asszony nem állhatta, hogy ne kérdezze, nem félne az istentől, feleségét gyermekét így elátkozni?

„Hiszen lelkem, nincsen se feleségem se gyermekem!“

Itt rejlik a titok kulcsa! A ki hazájától idegenedik, ki előtt a hazafiság és a hazaszeretet csupán elvont fogalom, attól nem lehet elvárni, hogy a közös haza érdekeit önérdelkei és saját aspiráció fölé helyezze.

Innen van az, hogy ama számtalan czikk, melyek a százszok részéről hazájuk ellen világra bocsátattak, annyira különbözik az igazságszeretetet, a méltányosságot és a dolgok tárgyilagos hű előadását, hogy azokat német, franczia, vagy angolhonra ép annyi joggal lehetne alkalmazni, mint Magyarországra.

Az igazságot igen nehéz megkülönböztetni a valótlanságtól, s ki állítja, hogy oly tényt, mit saját szemével látott, minden toldalék vagy kisebbités nélkül tiszta objektivitással elbeszél, az nem mond igazat. A száz és a német lapok igazságával gyakran oly ferde helyzetben vagyunk, milyenben Néró volt, a midőn száz dénárt ígért annak, ki neki igazat mond. „Te nem adsz nekem száz dénárt“, mondta neki egy környezetéből. Ha Néró megadja neki, akkor amaz nem mondott neki igazat: és ha meg nem adja, akkor a császár nem tartja szavát.

A mi ellenfeleink hamis kártyával játszanak, szint nem vallanak s ezen becsületes, tisztességes emberekhez nem illő eljárás tagadják.

Ezzel ők pagát ultimót mondtak, s még mindig hiszik, hogy a csalfa játékot megnyerik. Azonban mi biztosabban számíthatunk a nyeresre, mert kezünkben van még a huszonegyes, meg a Skiz

H. J.

Egyletek.

Az „Erdélyi ág. hitv. ev. magyar gyámintézet“ — vasárnap, f. hó 15-én, tartotta első rendes közgyűlését a brassói magyar ev. egyház templomában. Az ünnepélyes közgyűlést isteni tisztelet előzte meg, melyen a „dalegylet“ szép énekekkel működött közre.

Ez alkalommal Oertel János krizbai lelkész költői képekben gazdag alkalmi beszédet tartott, melyet ájtatosan, nagy figyelemmel hallgatott meg a nagyszámu közönség. A szép beszédet ismét ének követte, mely után Horváth b.-ujfalusi lelkész megáldván a gyülekezetet, az isteni tisztelet véget ért.

Midőn a női közönség a templomból jórészt kivonult kezdetét vette a közgyűlés, melyen körülbelül 150 egyesületi tag vett részt.

Mihályi Károly apáczai ev. lelkész szép beszéddel megnyitván az ülést, Moór Gyula a brassai ev. magyar egyház nevében üdvözlö a közgyűlést. Ezután Masznyik Gyula hosszufalusi lelkész, mint jegyző előterjeszti az intézet eddigi működéséről szóló valóban gondnal szerkesztett jelentést, a melyből kitűnik, hogy az egyletnek már is több fiókegylete s számos tagja van, kik eddig mintegy 1200 frt. tagdíjat irták alá.

Szterényi József indítványára a gyűlés az i. választmányának köszönetet szavaz buzgó működéséért s a jelentést örömdetes tudomásul veszi.

Ezt követte a tisztujítás, melynek tartamára korlátozva Moór Gyula brassai lelkész, pénztárnok Gódri János s ellenőr Masznyik Gyula hosszufalusi lelkész.

Választmányi tagok: Rombauer Emil, Oertl János, Siposs János és Borcsa Mihály.

Az ujonnan választott elnök maga és tisztársai nevében megköszönvén a beléjük helyezett bizalmat, a gyűlés áttér az indítványok tárgyalására.

Nevezetesebb határozatok: Az alapító tagsági díj 10 félévi részletben öt év alatt törleszthető; egyházi férfiu hiányában a fiókkörök elnökei világiak is lehetnek; az intézet segélyt egyelőre ki nem ad, hanem a befolyó jövedelmeket egy évig tőkésíti.

Ezek a gyűlés legnevezetesebb mozzanatai. Nagy lelkesültséget keltett Moór jegyző azon jelentése, hogy Magyar János — Alsó-Tömősről — 100 frttal az intézetet alapítójává lön.

Miután végül az elnök számvizsgáló s jegyzőkönyv- hitelesítő bizottságot küldött ki, a gyűlést déli egy órakor feloszlatta.

A tagok a templomból az „Európa“ szállodába vonultak, a hol igen szépen sikerült bankette rendeztetett. Az ebédén városunk több előkelőbbje vett részt s különösen a magyar ügyvédi kar volt szépen képviselve. Felkészöntőt mondtak:

Mihályi Károly: a királyra és családjára. Semik Gábor: a kultuszminiszterre. Masznyik Gyula: Koós tanfelügyelőre. Koós Ferencz: a csángókra. Moór Gyula: a magyarhoni ág. h. ev. egyetemes gyámintézetre és annak vezetőire. Borcsa Mihály: a különféle felekezetekre s az azok közti egyetértésre. Fejér Gyula: az erdélyrészi ág. h. ev. gyámintézetre. Török József: Orbán Ferencz és Rombauer Emil igazgatókra. Bede Dániel: a jelenlevő ügyvédi karra. Deák Sándor: a brassói magyar ev. egyházra, mint házigazdára. Csiki Endre: Mihályi K. és Moór Gyulára. Koós Ferencz a megyei tanítóságra és papságra. Dr. Kábdebó Ferencz; a csángókra. Örtel János a szíves adakozókra.

A toasztok után a gyámintézet javára mintegy 30 frt gyűlt össze; azután a gyámintézetnek egy 50 frtos, a brassói magyar ev. egyháznak is egy 50 frtos és a kultur-egylet javára egy 10 frtos adomány Csorlai János, a magyar evang. egyház tagjától.

A kedélyes ebéd estéli 7 $\frac{1}{2}$ óráig tartott.

Lóversenyek Brassóban.

B. Bánffy Ádám-tól „Budapesti Lókiállításunk és Erdély lovai“ czimű röpirat jelent meg, melyben azon egészséges eszme van megpendítve, hogy czélszerű volna, ha a lovar-egylet versenyeit egy más nagyobb erdélyi városba helyezné át.

Ez egyletre nézve ez kétségen kívül nagyon előnyös volna, s hiszszük, hogy például Brassó szívesen bocsátaná az egylet rendelkezésére a szükséges tért minden díj nélkül; a hogy ezt eddig is tette az itten állomásozó huszárezreddel, melynek már évek óta engedett a város egy nagyon alkalmas helyet minden bérlet nélkül át; és meg vagyunk győződve, hogy annál nagyobb készséggel tenné városunk ezt a lovar-egylettel szemben, mivel nem megvetendő haszon érné a várost magát, ha a versenyek ide helyeztetnének át.

De magára a versenyekre is előnyös lenne, ha azok Brassóban tartatnának, mert eltekintve azon körülménytől, hogy a távolság által a Királyhágón tuli concurrentia meg lenne nehezítve, az érdeklődés is nagyobb volna itten mint Kolozsvárt; mert tagadhatlan, hogy Romániából nagy számmal venne a sportvilág részt a Brassóban tartandó versenyeken, és nem kis mérvben élénkítené a környéken állomásozó huszárság részvéte is.

Van végül egy más fontos érdek is, mely Brassó mellett szól, mert ki tagadná, hogy az ily versenyek alkalmával összegyűlni szokott előkelő világ szellemi és anyagi szempontból jótékony hatással volna városunk lakosságára.

Ezekből kifolyólag mi csak örvendénénk, ha a lovaregylet Brassót választaná, és meg vagyunk győződve, hogy a városnál is a legnagyobb előzékenységre találma. E tárgyra még visszatérünk.

Legujabb.

Szófia, nov. 15. A szerbek erőteljes támadást intéztek Zaribrod előtt a Banskýdol mellett lévő hadállás ellen. Az ágyuzás folyton tart. A bolgár haderők zöme Dragoman irányában tartózkodik, melynek jól védett szorosa valószínűleg holnap vagy hétfőn ütközetnek lesz színhelye. A határról újabb hírek nem érkeztek.

Mostanáig a szerbek csupán Zaribrod és Küstendil irányában hatoltak be bolgár területre s az előőrsök közt nagyon élénk fegyvertüzelés megy végbe. A szerbek eddig sem ezen a részen. sem pedig a Trn és Widdin felőli irányban nem kezdtek meg tulajdonképeni támadó mozdulatot.

Irodalom.

Előrajz Rudolf trónörökös főherczeg ő császári és királyi fensége közreműködésével és közremunkálásával az

Oszták-Magyar Monarchia irásban és képen.

A tudományos kutatás mai szílvonalán álló népies előadásu oly nagy munka kiadása, mely az oszták-magyar monarchiának és a benne lakó valamennyi népnek tükre legyen, volt a terv, mely Ausztria és Magyarország koronáinak örökösét, Rudolf trónörökös főherczeg ő fenségét már hosszabb ideje foglalkoztatta.

Igy jött létre a jelen irodalmi vállalat, melynek célja: országokat és népeket ismertetni, a monarchia határain belül lakó minden népfaj történeti kifejlődését, nyelvét, kulturája nyilvánulását a művészetben és tudományokban, munkában, kereskedelemben és iparban, sajátságos népjellemében és szokásokban teljes hűséggel előadni s a népies modorban megírottakat művészi kivitellű rajzokban megeleveníteni.

A monarchia mind a két felét egyaránt átölelő e nagy földadat megéldásához a munka a képviselt szakszám mindegyikére előadók alkalmaztatnak, és pedig az örökös tartományokat tárgyzó részről:

Arnth Alfréd udvari tanácsos a történelem, Andrian-Werburg Nándor báró udvari tanácsos a néprajz és anthropologiai. Becker M. A. udvari tanácsos a topographia és tájismertetés, Falke Jakab kormánytanácsos a mű- és házi ipar, Hanslik E. tanár kormánytanácsos a zene, Hauer Ferencz udvari tanácsos a természetrajzi szakmák, Lützow Károly tr. tanár a képzőművészek, Miklosich Ferencz tanár udvari tanácsos a szláv nyelvészet, Neumann-Spallart F. X. tanár udvari tanácsos a nemzetgazdaság és statisztika, Nordmaun János a keleti Alpések ismertetése, Schmidt Frigyes egyházi műépítész az építészet, Streit András építészeti tanácsos az építészet, Weilen J. kormánytanácsos a német irodalom, Wurmbbrand Gundaker gr. a történelem előtt anthropologiai szakmájára.

E szakelőadók vállalkoztak, hogy az irodalmi munkában közreműködnek s különösen, hogy a mint a munka rendén egyik tartomány a másik után következik az általuk képviselt szakmára nézve az illető tartományból vagy népfajból alkalmas munkatársakat hoznak javaslatba.

(Folytatása következik.)

Helyi és vidéki hírek.

Időjárás. Az idő hirtelen meglágyult. Ma reggelre csakugyan fehérlettek már a háztetők a hótól, mely egész délelőtti esett. Itt tehát a tél.

Hangverseny. A róm. kath. jótékonyági egylet szombati hangversenye, mint minden évben, ez alkalommal is fényesen sikerült. A Nr. 1. nagy termét sok és válogatott közönség töltötte meg, mely a derék közreműködőket többször megtapsolta. A táncz-vígalmat megelőző hangverseny minden egyes pontja igen élvezetes volt s maga a táncz — melynek csak a hajnali órák vetettek véget — felette kedélyes. Egylet és közönség kitett magáért. Részletes ismertetést lapunk jövő száma fog hozni.

Papválasztás. A bolonyai evangélikus fiókegyház (szász) lelkésze, Thiesz János nyugalomba lépven, helyébe a szombat délután tartott egyházi ülésben lelkészszé Tones György tanár választott meg, ki csak új évvel kezd meg szolgálatát, minthogy felavatása csak december végével történend.

Színészet. Tepnapelőtt vasárnap Raimundnak a bécsi színész s népköltőnek utolsó s legpopulárisabb darabja, „A tékozló“ adatott. Több mint 50 éve, hogy e darab érdekes jellemeivel, helyenként igazi költői hangulatával, — daczára a mostani már néha naívnak tetsző szövegével, színpadi hatásából még nem vészett sokat. A szereplők közül Fischer k. á. (Róza) és Rémay (Valentin) élénk s vig jóté-kukkal kiérdemelt hatással játszottak, míg Wurm előkelő s nemes modorral személyesítette Flotwellt. Ferriberg, ki komikus szerepekben oly élvezetes, tegnap a „kuldus“ szerepében komolyabb feladatok megoldására absolute képtelennek bizonyult. A színház egészen megtelt.

Vámszerződés. A kereskedelmi miniszteriumban a Romániával kötendő vámszerződés előmunkálata befejezésükhöz közelednek. A miniszter Thuróczy Adolf fővárosi igazgatót a viszonyok tanulmányozására Brassóba küldötte.

Románia irredenta. A lugosi kir. törvényszék az ügyész azon indítványát, hogy a Romániából érkező gyanus levelek felülvizsgálása céljából vizsgálóbíró rendeltessék ki, elvetette s ezen végzést a tábla helyben hagyta. Mint értesülünk, a lugosi ügyészség a táblai határozat ellen is felebbezett a kir. kuriához, hol végérvényesen fog eldöntetni azon körülmény, hogy a törvényszék állami érdekek ellen foglalhat-e állást.

Gazdag Imre meggyilkoltatása ügyében Drill Béla vizsgálóbíró 14-én délelőtti folytatta a megkezdett tanú kihallgatásokat s ekkor Ternyei József 48 as honvéd kihallgatása volt kitűzve; Ternyei vallomásaiban részletesen leírta, miként kísérték el Tamár Alajossal Gazdag Imrét a Csingilingi csárdába; részletes vallomásokat tett Tamárra és Gotthardt Sándorra vonatkozólag; de vallomása újabb támpontokat nem nyújtott a vizsgálat számára. A foglyokat ma délelőtti nem hallgatta ki a vizsgálóbíró. Tamárt unokaöccse Mártonffy Jenő orvosnövendék ma meg akarta látogatni börtönében, de a vizsgálóbíró nem adott rá engedélyt; Mártonffy az ügyészség engedelmével a foglyoknak ágyneműt és fehérruhát szállított a Fortunába.

A pápa enciklikája de civitatum constitutione christiana öt nyelven (olaszul, németül, francziául, angolul, spanyolul) kiadva a BCU Cluj-Napoca.

